

gjorte gjældende ved denne Forsatning. Men jeg maa gjøre opmærksom paa, at dette er en stor Feil, som ogsaa viser sig deri, at Skolevesenet hertilands ikke holder Strid med den Udvikling, som nødvendig maatte være en Frugt af en fri Forsatning. Naar der nu hersker en fuldstændig Umyndighed overfor Retsvesenet, bortset fra de Personer, der ligefrem ere nødt til at bruge det, saa er det et Kjendtegn paa, at denne vigtige Side af Folkelivet er aldeles forsvundet i vor nuværende Tidssalder. Det Højeste er, at man for Interessens Skyld læser nogle Domme snart hist snart her; men forøvrigt er man aldeles ukundig i, hvilket Forhold der er mellem en rigtig Retsordning og den Frihed, den Retsbevisethed, som hersker hos et Folk. Naar man vil maale Afstanden mellem den Opfattelse, der gjorde sig gjældende i 1849, og den Tilstand, hvori vi nu leve, saa kunde jeg hentyde til nogle „Hør“, som jeg hørte i aar, dengang Ordet Rævninger blev udtaalt. Det blev udtaalt som en ligefrem Selvfølge, at det vistnok i det Hele kunde være et stort Spørgsmaal, om man fik en bedre Ret, naar man fik Rævninger, end naar man ikke fik Rævninger. Jeg tror, det var det ærede Medlem fra Præsts Amts 3die Valgkreds, der udsagde dette. (Leth: Nei!) Ja, der kom nogle „Hør“ her bagfra, jeg hørte nogle „Hør“, og der var vist flere end mig, der hørte dem. Jeg vil sætte Pris paa, at Vedkommende bliver standset, thi i et saadant „Hør“ ligger en hel Grundbetragtning af Forholdet. Grundbetragtningen ligger jo nemlig i den simple Ting: Skal Retten pleies af eller være i Hænderne alene paa Mand, der ere udnævnte af Regjeringen, efter vore Forhold af det tilfældig tilstedeværende konstitutionelle Ministerium, eller skal Domsmagten tillige være i Hænderne paa Mand, der ere valgte af Folkets egen Vilje. Det er Spørgsmaalet. I gamle Tider, i de Tider, hvorom vi læse med Angdommens levende Interesse, høre vi om Retsmandlinger, udsførte af hele store Samsund. Ganste vist kunne disse store Samsund have taget fejl, saaledes som da en stor Forsamling paa mange hundrede Mand lod en af Verdens mest fortjente Mand, Sokrates, tømme Gistbøgeret. Men hvad Gavn er der saa paa den anden Side ved en saadan Ordning? Der er Offentlighedens Kritik, som strax paa staaende Fod kan kritiserer det Udslag, som en saadan Domstol er kommen til, hvorimod alt det Demmelige, som sker ved det, man kalder Justitsmord, og det, som foregaar indenfor fire Vægge uden nogen offentlig Kontrol, al den Slags Rettegang har ingen offentlig Kritik over sig, og derfor kan en Feiltagelse ikke paa rette Maade blive paatakt. Det er altsaa Forstikjellen. Lad der være sket mangt et Misbrug under de andre Forhold, saa er Folket medskyldigt i, hvad der sker, naar Misbrug sker, og saa maa det se at

rette det paa anden Vis; det er den store Forstikjel paa, om et Folk deltager med i sin Doms magt, eller om det giver hele Doms magten i Hænderne paa Dommere, udnævnte af Regjerings magten.

Formanden (Krabbe): Jeg beider det ærede Medlem opfattede Behandlingen af Spørgs maalet om Rævninger, indtil Lovforslaget derom kommer til 1ste Behandling. Sagen blev ganste vist streift i Forbigaaende af et æret Medlem i det foregaaende Møde, men det var ikke som selvstændig Gjenstand for det ærede Medlems Tale. En videregaaende Drøftelse af dette Spørgs maal nu vilde være for tidlig.

Bale: Jeg giver den høitærede Formand aldeles Ret deri, men det var kun nødvendigt for mig som Indledning til de Betragtninger, jeg vil gjøre gjældende, at vise, hvor forskjellig den Retspleie er, der maa gjøres gjældende hos et frit Folk. Jeg vil sige til, at den høitærede For mand paa en vis Maade maa indrømme mig at tale derom, efter som det Spørgsmaal ogsaa ligger for under denne Lov, om ikke Rævninger kunde indføres i Civilprocessen. Jeg har altsaa en vis Ret til at omtale det ogsaa under denne Sag, men jeg giver forresten den høitærede Formand Ret i, at det kan jeg nu forlade. — Det, der undskylder, at Befolkningen tager saa lidt Del i vor Retsordning, er jo det, at Retsordningen egentlig talt kun skal bruges, naar Retskrænkelser finde Sted. Den Mand, der lever et ordentligt Liv og ikke fornærmer sine Naboer, vil ikke faae ret mange Retsstrætter. Men et gammelt Ord siger jo dog, at Ingen har Fred længere, end Ens Nabo vil. Som Følge deraf maa jo Enhver især i Tider, hvor den fri Regjeringsform ogsaa heri gjør sig gjældende, være beredt paa Fornærmelser baade ved mundlig Tale og Skrift og paa anden Maade. Da kan der jo være Spørgs maal om at søge sin Ret; thi hvad kan det nytte, at vi have faaet Rettigheder, saasnart der ikke gives Midler, hvorved vi kunne gjøre disse Rettigheder gjældende. Det er altsaa en Nødvendighed for os at undersøge, hvorledes disse Rettigheder kunne hevdnes af frie Mand. Derfor er det en stor Nødvendighed, at vi komme ind paa, at Folket tænker noget noi ere over, hvorledes den kommende Retsordning skal være. Der er en Betragtning, som jeg ved denne Leilighed skal gjøre gjældende, og som jeg kan glæde mig over ogsaa at gjøre gjældende overfor den Røst, der, da jeg talte om Skolevesenet, sagde, at det ikke laa for ved denne Lov. Det er saa ofte sagt, at vi hertilands skulle søge at staffe større Kjendstab til vor egen Fortid, vor islandste Fortid s. Gr. Hvad faae vi fremfor Alt derigjennem at vide? Det er, om den Retsstilstand, som herskede hos Islænderne (Rofod: Skarphedins Dye). Det ærede Medlem for Rønne